

המדרג של ארבעת האוקימתות במשנה

פורטל הדף היומי
הרב יונתן קירש

תוכן עניינים:
ארבעה הסברים למשנה
שאלת המדרג
המעבר מ"דיני קדשים" ל"דיני כשרות המאכלים"
השלכה כללית על מסכת חולין

"הכל שוחטין..."
(פתיחת מסכת חולין)

הגמרא "מחפשת" מי הוא אותו אחד שעומד מאחורי המשנה – "הכל שוחטין", שהמשנה מרבה אותו לשחיטה. בגמרא מובאות ארבע דעות.

ארבעה הסברים למשנה

נעבור על הדעות ונציין מהו "סוג הבעיה" הנידון?

1. לפי רבה בר עולא:

אנחנו מרבים אדם ששוחט חולין ב"סטנדרט" של קדשים, ולכן הוא מקפיד על טהרה.
סוג הבעיה:

בעיה של טומאה וטהרה. הבעיה כאן היא הקפדה יתירה בדיני קדשים.

2. לפי אבוי ורבא:

אנחנו מרבים כותי.

סוג הבעיה:

האם מדובר על גרי אמת או גרי אריות. והאם אנחנו סומכים שהוא לא ייתן ליהודי לאכול ממשוהו לא כשר. הבעיה כאן היא אישיות השוחט והקפדתו על איסור "לפני עיוור" (רש"י, ג' עמ' א ד"ה ואפילו).

3. לפי רב אשי:

מרבים ישראל מומר שאוכל נבילות לתאבון.

סוג הבעיה:

האם יאכיל יהודי מאכל נבלה. זוהי בעיה של אישיות השוחט והשאלה כמה יטרך בשביל לא לאכול אוכל לא כשר (רש"י ד"ה לתיאבון).

4. לפי רבינא:

אנחנו מרבים שוחט שלא מוחזק או שלא מומחה.

סוג הבעיה:

חוסר ידיעת ההלכות, חשש שיתעלף, חוסר מיומנות וחשש מעשייה בידים:

"מומחין - ויודעין הלכות שחיטה. ואע"פ שאין מוחזקין - שלא שחטו לפנינו ג' פעמים לראות אם יש בהם כח שאינן מתעלפין בשחיטה שיבאו לידי שהייה או אין יודעין לאמן את ידיהם לכך".
(רש"י, ג' עמו' ב' ד"ה מומחין)

שאלת המדרג

האם יש מדרג בסדר ארבע שיטות האלו? האם יש כאן כיוון שהגמרא הולכת בו? האם זה יכול ללמד אותנו משהו על מסכת חולין?

המעבר מ"דיני קדשים" ל"דיני כשרות המאכלים"

נראה להסביר שמגמת הגמרא נעה מהבעיה הכי "גבוהה-אצילית" ועד הבעיה הכי "טכנית-מעשית", ונבאר:

בהתחלה הבעיה היא קרבתו של בשר החולין אל 'עולם הקדשים והקורבנות', באדם שרוצה להקפיד על טהרה ולהרגיל את עצמו לקדשים גם באכילת חולין:

המדרג של ארבעת האוקימתות במשנה

פורטל הדף היומי

הרב יונתן קירש

"שנעשו על טהרת קדש - דקבל עליה לאכול בטהרת קדש שרוצה להרגיל עצמו בטהרת קדשים שאם יאכל שלמים או תודה יהא בקי בשמירתן".
(רש"י, ב' עמ' ב, ד"ה שנעשו)

רבה בר עולא: מדבר על בעיה של "צדיקים" שרוצים לדמות את בשר החולין שלהם לבשר קדשים. **אביי, רבא ורב אשי:** מדברים על בעיית כשרות, על רקע אישיות, אופי וצדיקות השוחט. **ואילו רבינא:** מדבר על בעיה פרקטית של מיומנות השחיטה ללא קשר של כוונות זדון.

השלכה כללית על מסכת חולין

מסתבר שמתח זה ילווה אותנו לאורך כל מסכת חולין.
מצד אחד: מסכת הנמצאת בסדר קדשים, וחלק מדיניה ייקחו אותנו לעולם הקרבנות.
מצד שני: מסכת העוסקת בכשרות המאכלים של החולין שלנו.